

rona aurea super mitram ejus, expressa signo sanctitatis (*Eccli.* XLV). Nam cum sacerdotibus aliis uti cydari, seu mitra concessum esset: lamina tamen aurea, ut dicebam; ornari caput, summi tantum pontificis erat peculiare: quod mitræ ornamentum cum tribus aureis coronis intexeretur, corona etiam in sacris Litteris jure merito appellatur (4). Cæterum cum omnia fere Veteris Legis Pontificum ornamenta una cum summo sacerdotio, in Ecclesiam Romanam jure optimo translata fuerint, illud etiam scitu dignum videtur, quod Bonifacius ejusdem Ecclesiæ pont. max. (præter salutarem Jubilæi, sacramque institutionem centesimo quoque anno celebrandam) hujusmodi etiam tiaram, quam regnum

(4) S. Petrum tres etiam claves manu tenentem fuisse designatum vetustissima Urbis monumenta me docuerunt.

A vulgo appellant, tribus distinctam ornatamque coronis (5) (cum eadem antea tiaram una tantum corona insignitam ejus antecessores deferrent) ad pontificum Romanorum usum primum revocavit. Hic est ille Octavus Bonifacius ex nobili ac vetusta Cajetanorum familia, patre Livifredo equite, matre Alexandri IV nepte, progenitus: qui (ut inter alios Antoninus archiepiscopus Florentinus sanctitate ac doctrina conspicuus testatur) æmulator magnus, et jurium Ecclesiæ conservator, propter sedis apostolicæ patrociniū, adversus ditionis ac bonorum illius detentores animo fortissimo susceptum, et ad finem constanter perductum innumeris malevolorum calumniis se obnoxium reddidit.

(5) De tribus Romanorum pontificum coronis M. Antonius Mazatonius libellum conscripsit.

75-76 OPUSCULUM QUINTUM.

ACTUS MEDIOLANI, DE PRIVILEGIO ROMANÆ ECCLESIAE, AD HILDEBRANDUM S. R. E. CARDINALEM ARCHIDIACONUM.

ARGUMENTUM. — Hoc opusculum de privilegio Romanæ Ecclesiæ inscribitur: est autem brevis narratio eorum, quæ ipsi sanctissimo doctori in legatione Mediolanensi contigerunt; cum scilicet contra ejusdem Ecclesiæ clericos Nicolaitas pariter et Simoniacos, legatus a sede apostolica missus, non minus castitatis, quam Romanæ Ecclesiæ jura tuenda, suscepisset.

Domino HILDEBRANDO venerabili archidiacono, PETRUS peccator monachus, sincerissimæ devotionis affectum.

Privilegium Romanæ Ecclesiæ quantas habeat vires ad servandam canonicæ æquitatis et justitiæ regulam, quantumque vigorem ad disponendam ecclesiastici status contineat disciplinam, solus ille dilucide comprehendit, qui ecclesiasticis consuevit insudare negotiis. Quod utique privilegium, qui inexpertus est, parvipendit, exercitatus amplectitur. Quia sicut arma non curat, qui certamen ignorat; sic e diverso telis inhianter accingitur, qui ad reportandos ex more victoriarum titulos animatur. Armis autem privilegium Romanæ Ecclesiæ non incongrue comparaverim, quia dum hæc una per cathedram beati Petri totius Christianæ religionis caput effecta, cunctis in orbe terrarum principetur Ecclesiis, velut dux ante aciem fidelium cuneis fulta, ac specialis prærogativæ auctoritate munita, et Evangelico mucrone veritati resistentium cervices obtruncat, et ad invictissime dimicandum totam Christi militiam in unius charitatis, ac fidei unanimitate conspirat. Hoc tu subtiliter, ut et alia multa perpendens, frequenter a me charitate, quæ superat omnia, postulasti; ut Romanorum pontificum decreta, vel gesta percurrerens, quidquid apostolicæ sedis auctoritati specialiter competere videretur, hinc inde curiosus excerpere, atque in parvi voluminis unionem novæ compilationis arte conflarem. Hanc itaque tuæ petitionis instantiam cum ego negligens floccipenderem, magisque superstitioni quam necessitati obnoxiam

B judicarem; divinitus, ut reor, actum est, ut Mediolanensem urbem, beatissimi Nicolai papæ legatione functus, adirem.

Erat enim inter clerum et populum, propter duas hæreses, Simoniacam videlicet, et Nicolaitarum, satis turbulenta seditio. Nicolaitæ autem dicuntur clerici, qui contra castitatis ecclesiasticæ regulam feminis admiscentur. Qui plane tunc fornicatores fiunt, cum fœdi commercii copulas ineunt; tunc Nicolaitæ jure vocantur cum hanc lethiferam pestem velut ex auctoritate defendunt. Vitium quippe in hæresim vertitur, cum perversi dogmatis assertionem firmatur. Quid plura? nobis digna sedis apostolicæ veneratione receptis, ac negotiis, quæ nos attraxerant, intimatis, post diem alterum factione clericorum repente in populo murmur exoritur, non debere Ambrosianam Ecclesiam Romanis legibus subjacere, nullumque judicandi, vel disponendi jus Romano pontifici in illa sede competere. Nimis indignum, inquit, ut quæ sub progenitoribus nostris semper exstitit libera, ad nostræ confusionis opprobrium nunc alteri, quod absit, Ecclesiæ sit subjecta. Postremo tumultuantium clamor attollitur, ex diversis partibus ad episcopale palatium convenitur: dein tintinnabula perstrepunt, prægrandis æræ tubæ, quæ illic est, tota civitas clangoribus intonatur. Intentabant mihi, ut ita loquar, omnia mortem, et ut ab amicis meis mihi sæpe suggestum est, nonnulli meum sanguinem sitiebant. Augebat autem hujus ignis incendium hoc permaxime, quia congregatis quasi ad synodum totius Ambrosianæ parochiæ cle-

ricis, ego in medio residens, sive potius præsidentis, A
 reverendissimum Mediolanensem archiepiscopum ad
 sinistram; prudentia quoque, ac sanctitate conspi-
 cuum Anselmum Lucensem episcopum posuisse mihi
 accusabar ad dexteram. Hinc porro quanta a frementi
77 populo dici potuerint, non necesse est apicibus
 tradi, quod nimirum per se valet intelligi. Et re-
 vera ipse dominus archiepiscopus mox ut nostræ
 est præsessionis admonitus, impiger obtulit, ultro
 etiam, ut si ego præciperem, in scabello, quod no-
 stris suberat pedibus, sine controversia resideret.
 Dicant id non simplici factam intentione, qui volunt;
 nos autem non hoc irritationi populi zelantis, ut fer-
 tur, adscribimus, sed apostolicæ sedis reverentiæ
 deputamus. Ut autem ad compendium veniam,
 ascendi pulpitem, ac, sedato vix populo, hujusmodi B
 sum veris exorsus.

SERMO

Noverit charitas vestra, dilectissimi, non me pro
 Romanæ Ecclesiæ huc honore venisse, sed vestram
 gloriam quærere, vobis salutem et gratiam, quæ in
 Christo est, cum ejus auxilio, si permittitis, provi-
 dere. Quo enim pacto honore indiget parvuli homi-
 nis, quæ laudes atque præconia ex ipsius ore sor-
 dita est Salvatoris? Quæ autem provincia per omnia
 regna terrarum ab ejus ditione extranea reperitur,
 cujus arbitrio ipsum quoque cælum et ligatur et
 solvitur? Omnes autem sive patriarchi cujuslibet
 apicem, sive metropoleon primatus, aut episcopa-
 tum cathedras, vel Ecclesiarum cujuscunque or-
 dinis dignitatem, sive rex, sive imperator, sive cu-
 juslibet conditionis homo purus instituit, et prout
 voluntas, aut facultas erat, specialium sibi præroga-
 tivarum jura præfixit: Romanam autem Ecclesiam
 solus ipse fundavit, super petram fidei mox nascentis
 erexit (*Matth. xvi*), qui beato vitæ æternæ Cla-
 vifero terreni simul et cœlestis imperii jura com-
 misit. Non ergo quolibet terrena sententia, sed
 illud verbum, quo constructum est cœlum, et terra:
 per quod denique omnia condita sunt elementa, Ro-
 manam fundavit Ecclesiam. Illius certe privilegio
 fungitur, illius auctoritate fulcitur. Unde non du-
 bium, quia quisquis cuilibet Ecclesiæ jus suum de-
 trahit, injustitiam facit: qui autem Romanæ Eccle-
 siæ privilegium ab ipso summo omnium Ecclesia-
 rum capite traditum auferre conatur, hic procul D
 dubio in hæresim labitur: et cum ille notetur in-
 justus; hic est dicendus hæreticus. Fidem quippe
 violat, qui adversus illam agit, quæ mater est fidei;
 et illi contumax invenitur, qui eam cunctis Ecclesiis
 prætulisse cognoscitur.

Ut autem, omissis aliis, ad id, quod nunc agitur,
 veniamus, non debet ignorare sancta vestra devotio,
 quia beati apostolorum principes Petrus et Paulus,
 sicut per suam sanguinem Romanam Ecclesiam
 consecrarunt; ita mox inter ipsa nascentis fidei
 rudimenta hanc Mediolanensem Ecclesiam per suos
 discipulos lucrati sunt Christo: Nazarius quippe
 martyr insignis, sicut Scripturæ testantur, Petri au-

toritate, baptisma a Lino ejus successore suscepit:
 qui postmodum cum B. Celso in hac sancta urbe
 martyrio coronatus est. Sancti vero martyres Pro-
 tadius atque Gervasius beatum Paulum apostolum
 magistrum ac præceptorem habuisse noscuntur;
 sicut B. Ambrosio et ipse testatur: **78** Isti sunt,
 inquit, qui monita mea secuti respuentes prædia, et
 divitias secuti sunt Domini nostri vestigia. Sicut ergo
 Salvator noster binos ante faciem suam discipulos
 misit (*Luc. xix*); ita quodammodo uterque sanctus
 apostolus ex magisterio suo in hanc urbem prædica-
 tores sanctæ fidei geminos destinavit.

Cum ergo vestræ salutis auctores ex Romanæ
 Ecclesiæ prodierint disciplina, consequens est, juxta
 æquitatis ordinem, ut Ecclesia Romana mater, Am-
 brosiana sit filia. Ut autem hic ordo inter utramque,
 Ambrosianam videlicet et apostolicam sedem non
 noviter oriri, sed antiquitus tenuisse non dubitetur,
 B. Ambrosius cum hanc Nicolaitarum sordem ad
 multorum foetere perniciem in hac urbe doleret,
 eamque per se solus coercere non posset, sedis Apo-
 stolicæ mox quæsivit auxilium; cui videlicet is, qui
 tunc præerat, papa Siricius tres personas, presbyte-
 rum, diaconum, et subdiaconum, ad correctionem
 ulciscendi hujus sceleris destinavit. Cum his itaque
 beatissimus pontifex, quos corrigere non potuit,
 velut scatentem vermibus sentinam ex urbis hujus
 sagena projecit. Unde et ipse S. Ambrosius in om-
 nibus sequi se magistrum sanctam Romanam pro-
 fitetur Ecclesiam. Scrutamini itaque Scripturas ve-
 stras, et per quod vultis diligenter inquirete; et si
 non potestis apud vosmetipsos invenire quod loqui-
 mur, mendacii arguite: si autem potestis, nolite
 veritati resistere, nolite matrem vestram crudeliter
 impugnare, sed ex cujus uberibus lac suxistis apo-
 stolicæ fidei, ejus semper gaudete solidis doctrinæ
 cœlestis dapibus recreari.

Quantum profuerit ratio reddita.

His itaque rationibus de prærogativa et princi-
 patu sedis apostolicæ redditus, populus omnino bene-
 volus redditur, et exsecuturum se, quidquid injun-
 gerem, unanimiter pollicetur. Tunc nimirum liquido
 persensi, in ecclesiasticis causis quantum Romanæ
 Ecclesiæ nosse privilegium valeat; quamque hoc
 sancta tua prudentia non otiose deponat. Quod uti-
 que, Deo annuente, implere studebimus, si tamen
 hujus rei gestæ prius ordinem digeramur. Quid mul-
 tis moror? Adest clericorum perplurimus ille con-
 ventus, communiter, et singillatim quisque perqui-
 ritur, vix e tanto numero quispiam promotus ad or-
 dinem sine pretio reperitur. Erat enim genuinus,
 imo inordinatus ordo, et inevasibilis regula illius
 Ecclesiæ, ut quicumque ad quemlibet ordinem, vel
 etiam ad episcopatum consecrandus accederet, præ-
 fixum prius absque ulla controversia canonem da-
 ret. Hic plane quot curis afflictus, quot sim cogita-
 tionum stimulis lædiatus, quot denique suspiria ex
 imis visceribus traxerim, facunda etiam lingua non
 explicat. Tam latæ siquidem diœcesis, tam nobilis

urbis omnes Ecclesiās sacris mysteriis profanare, A quodammodo Christianæ religionis videbatur eversio. Sed et litigiosum erat indulgere paucis, cum fere omnium esset culpa communis, nec legitimum videbatur, diversa in eos prodire sententia, cum esset una omnibus causa. Hoc etiam nostras augmentabat **79** angustias, quia nisi qualemcumque decisionis calculum causa ista susciperet, nisi cum magna hominum strage, furentis populi se jurgia non sedarent.

De reconciliandis hæreticis.

Tunc inter multas disceptationes processit in medium illa Innocentii papæ sententia, ab antiquioribus inventa, quod a multis peccatur, inultum est. Illa quoque discretio ad memoriam rediit, quam sancti pontifices, et authentici canonum conditores de Donatistis, et Novatianis, ac reliquis, qui apud diversas hæreses ordinati sunt, invenerunt. Id etiam nos non præterit, quod nostræ memoriæ nonus Leo papa plerosque Simoniacos, et male promotos tanquam noviter ordinavit. Hæc et alia plurima meditantibus, et invicem conferentibus, illud etiam devenit in manus, quod insignis papa Leo I Januario scripsit episcopo: « Lectis, ait, fraternitatis tuæ litteris, vigorem fidei tuæ, quem olim noveramus, congratulantes tibi, quod ad custodiam gregis Christi pastoralem curam vigilanter exsequeris, ne lupi, qui sub specie ovium subintraverunt. (Matth. vii), bestiali sævitia simplices quosque dilacerent, et non solum ipsi nulla correctione proficiant, sed etiam, quæ sunt sacra corrumpant. Quod ne viperea possit obtinere fallacia, dilectionem tuam duximus comonendam, insinuantes ad animæ periculum pertinere, si quisquam de his, qui a nobis in hæreticorum atque schismaticorum sectam delapsis, et se utcumque hæreticæ communionis contagione macularit resipiscens, in communionem catholicam sine professione legitimæ satisfactionis habeatur. Saluberrimum enim, et spiritualis medicinæ utilitate plenissimum est, ut sive presbyteri, sive diaconi, aut cujuslibet ordinis clerici, qui se correctos videri volunt, atque ad catholicam fidem, jampridem admiserant, rursum reverti ambiunt, prius errores suos et ipsos auctores errorum damnatos sine ambiguitate fateantur. Ut sensibus pravis etiam peremptis nulla sperandi supersit occasio, ne ullum membrum talium possit societate violari, cum per omnia illis professio propria cœperit obviare. Circa quos etiam illam canonum constitutionem præcipimus custodiri, ut in magno habeant beneficio, si adempta sibi omni promotionis spe, in quo inveniuntur, stabilitate perpetua maneat, tamen iterata tinctione non fuerint maculati. Non ob hoc levem apud Dominum noxam incurrit, qui de talibus ad sacros promovendis ordines judicavit. Quod si cum grandi examinatione promotio conceditur inculpatis, multo magis non debet licere suspectis. » Idem quoque Leo in hæreticorum receptione Anatolio Constantinopolitano episcopo sic mandavit: « Qui plenis satisfactionibus

male gesta, condemnant, et accusare magis se eligunt, quam tueri, pacis, et communis nostræ unitate lætentur, ita ut digno prius anathemate, quæ contra fidem catholicam sunt recepta, damnentur. Aliter enim in Ecclesia Dei, quæ corpus est Christi, nec rata sunt sacerdotia, nec vera sunt sacrificia, nisi in nostræ proprietate naturæ verus nos pontifex **80** reconciliet, verus immaculati Agni sanguis emundet. Nec aspere igitur communionis nostræ gratia deneganda est, nec temere est largienda. » Idem vero Aquileiensi episcopo scribens, ait: « Damnent apertis promissionibus sui superbi erroris auctores, et quod in doctrina eorum universalis Ecclesia exhorruit, detestentur. Omnia decreta synodalia, quæ ad excisionem Simoniacæ hæreseos apostolicæ sedis confirmavit auctoritas, amplecti se, et in omnibus approbare plenis, et apertis, ac propria manu scriptis protestationibus eloquantur. Illud etiam nos non aufugit, ubi Fulbertus Carnotensis episcopus primati suo super presbytero per pecuniam ordinato, ex auctoritate Toletani concilii tale reperitur dedisse consilium (aliis quippe præmissis hoc intulit). Propterea, inquit, depositum non reordinabitis, sed reddetis ei suos gradus per instrumenta, et per vestimenta, quæ ad ipsos gradus pertinent, ita dicendo: Reddo tibi gradum ostiarii, et te in illum gradum restituo, et cætera; In nomine Dei Patris, et Filii, et Spiritus sancti. Novissime autem benedictione lætificabitis eum, sic concludendo: Benedictio Dei Patris, et Filii, et Spiritus sancti super te descendat, ut sis restitutus in ordine sacerdotali, et offeras placabiles hostias laudis pro peccatis, atque offensionibus populi omnipotenti Deo, cui est honor et gloria in sæcula sæculorum. » Hoc etiam nostram memoriam non pertransiit, quod beatus papa Gregorius neophytis Anglis dispensative ad tempus conjugia canonibus interdicta, permisit. Apostolica etiam illa discretio nobis ad memoriam est reducta, quæ Gentilibus nuper conversis ad fidem, nihil aliud oneris imposuerunt, nisi ut ab immolatis simulacrorum, et sanguine, et suffocato, et fornicatione, se tantummodo custodirent. In arcto itaque positi, quia non poteramus mala illius Ecclesiæ inera canonum auctoritate corrigere, studuimus saltem perversis ejus usibus finem imponere, ac gratuitæ promotionis ordinem futuris temporibus providere. Exegimus igitur extunc et deinceps gratuitæ promotionis inviolabilem sponsonem, prius per monumenta litterarum, deinde per manum, postremo per Evangelicum sacramentum. Et quidem sponsio stylo digesta, ut apud nos habetur, hic simpliciter transcribatur.

Sponsio archiepiscopi Mediolanensis.

Wido divina gratia Medolanensis Ecclesiæ archiepiscopus, omnibus Christi fidelibus ejusdem Ecclesiæ clero, et populo æternam salutem in Domino.

Non ignorat sancta devotio vestra, dilectissimi fratres, et filii, quam reproba, quam detestabilis,

Deo odibilis, ignominiosa, atque perversa, omnium-
que sanctorum canonum auctoritate damnata con-
suetudo in hac sancta Ecclesia; cui, Deo auctore,
deservio antiquitus inoleverit, quamque lethalis,
atque pestiferæ lepræ animas innocentum contami-
natione perfuderit, Simoniacæ videlicet hæresis
damnata, semperque damnanda venalitas, et perni-
ciosa negotiatio hujusmodi, quæ in hac sancta Ec-
clesia consuetudinaliter, obtinebat, ut quisquis **81**
ad clericales ordines provehendus accederet de sub-
diaconatu quidam duodecim nummos, de diaconatu
vero decem et octo, postremo de presbyteratu susci-
piendo viginti quatuor, quasi per præfixam condi-
tionis regulam daret. Hoc itaque modo Simon Magus,
heu! proh dolor! hanc sanctam Ambrosianam eccle-
siam perversitatis suæ velut officinam fecerat. Fol-
lem, malleos, et incudem trapezita ac monetarius
iniquitatis habebat; nihilque aliud nisi animarum
omnium commune periculum fabricabat. Nostris vero
temporibus, quia Salvator noster pius ac misericors
plebem suam, quam pio cruore redemerat, sub hac
mortiferi languoris atrophæa perire condoluit, velut
ad obviandum, ac viriliter obsistendum voraci ac
virulento draconi, vestros animos, visitante Spiritus
sancti gratia, concorditer incitavit: ita ut quibusdam
ex nostris sedem apostolicam adeuntibus, tantum
hujus terræ periculum sanctus ad Deo dignus Nico-
laus papa cognosceret, atque ad compescendum, et
funditus extirpandum hoc facinus dominum Ostien-
sem Petrum episcopum destinaret.

Quapropter, dilectissimi fratres, in conspectu Dei **C**
omnipotentis, et Filii ejus Christi Jesu, qui judica-
turus est vivos et mortuos, et Spiritus sancti, qui
hanc pestem specialiter damnat ac destruit, sub te-
stimonio omnium angelorum cunctorumque sancto-
rum Dei, præsentem jam dicto domino Petro episcopo,
et etiam venerando domino Anselmo Lucensi epi-
scopo, et omnibus vobis, damno, detestor ac repro-
bam judico hanc perversam, quæ hactenus viguit in
hac ecclesia, negotiandi consuetudinem, omnemque
Simoniacam hæresim. Insuper obligo non solum me,
sed et omnes clericos meos, qui nunc sunt, omnes-
que successores nostros, et inviolabili nodo firmis-
simæ promissionis astringo, ut nec ego, nec quis-
quam successor meus, nec inquisitor, nec Rodola-
rius, nec aliquis hujusmodi de promovendis ad eccle-
siasticos ordines aliquid tollat. Quod si suadente **D**
diabolo, sive aliquis nostrum, qui nunc sumus, sive
successorum nostrorum, qui post nos futuri sunt,
hujus saluberrimæ promissionis violator exstiterit,
et aliquid in conferendis ordinibus tollere pestifera
negotiatione præsumpserit: dator simul et acceptor
cum ipso hæresis hujus auctore Simone perpetuo
anathematis vinculo constringatur, et a Dei omni-
potentis, omniumque sanctorum consortio separatus,
cum Juda et Caïpha, cum Dathan et Abiron sub æter-
næ damnationis atrocitate damnetur. Nicolaitarum
quoque hæresim, nihilominus condemnamus, et non
modo presbyteros, sed et diaconos, et subdiaconos

ab uxorum et concubinarum fædo consortio, nostris
studiis, in quantum nobis possibilitas fuerit, sub co-
dem quo supra testimonio arcendos esse promittimus.
Quod, ut verius credatur, nos cum nostris clericis
propria manu subscribendo firmamus, sigilli quoque
nostri formam imprimi jubemus. Insuper hoc adden-
tes ac sub ejusdem sponsionis vinculo inviolabiliter
premittentes, ut neque de abbatibus ordinandis, ne-
que de capellis, vel quibuslibet ecclesiis investien-
dis, vel ordinandis, sive tradendis, neque **82** de
episcopis promovendis, neque de sacrosancto chris-
mate, neque de consecratione ecclesiarum vel nos,
vel nostri familiares aliquid omnino tollamus. Spi-
ritus sanctus, qui sanctorum chrismatum auctor est,
nos nostrosque successores ab omni vinculo præfate
B maledictionis eripiat: ita tamen ut hanc saluberrimam
constitutionem perseveranter implere conce-
dat, qui cum Patre, et Filio vivit in sæcula sæculo-
rum. Amen.

Ego Dei gratia Wido, Mediolanensis Ecclesiæ ar-
chiepiscopus, hanc sponsionem a me factam firmavi,
roboravi, atque subscripsi. Odaldericus vicedominus,
et presbyter subscripsi. Griborius presbyter subscri-
psi. Arderatus presbyter subscripsi. Atto presbyter
subscripsi. Aripandus indigne diaconus subscripsi.
Ardericus diaconus subscripsi. Ambrosius diaconus
subscripsi. Acto diaconus subscripsi. Adam subdia-
conus subscripsi. Lyprandus subdiaconus subscripsi.
Landolphus subdiaconus subscripsi. Acto subdiaconus
subscripsi, et alii subscripsere.

Jurjurandum archiepiscopi.

Postmodum accedens idem archiepiscopus ante
sanctum altare, præsentem domino Lucense, juravit
in manum meam, dicens: Si hæc, inquit, de Simo-
niaca et Nicolaitarum hæresi delenda, et funditus
destruenda fideliter non observavero, ab omnipotenti
Deo et omnibus sanctis sim excommunicatus, et ana-
thematizatus, et ab omni Christianorum consortio
inveniar alienus. Similiter et vicedominus, et can-
cellarius ejus, et omnes alii qui aderant clerici ma-
nus suas in manum meam dederunt, et hæc eadem
excommunicationis et anathematis verba dixerunt.
Deinde accessit Arnulphus nepos archiepiscopi, ho-
nestus videlicet et prudens clericus, cujus unam ma-
num archiepiscopus tenuit, alteram ipse super san-
ctum Evangelium posuit, et juravit, dicens: Domi-
nus meus Wido archiepiscopus, qui hic est, ab ho-
die in antea, et quod promisit de castitate clero-
rum, fideliter observabit: et insuper nunquam con-
secrabit alicujus ordinis clericum suæ diocesis præ-
ter monachos, quem ante promotionem non faciet
jurare, quod in hoc breviculo scriptum est. Sic me
Deus adjuvet, et ista sancta Evangelia.

Indiculus sacramenti eorum qui promoveantur.

Pro suscipiendis ecclesiasticis gradibus, sive per
me, sive per submissam personam, seu per quodlibet
ingenium, neque dedi, neque promisi, neque per
promissiones daturus sum aliquid. Sic me Deus ad-
juvet, et ista sancta Evangelia.

Pœnitentia archiepiscopi.

Hoc facto dominus archiepiscopus illico in pavementum cum omni humilitate prosternitur, et injungi sibi pœnitentiam pro venalitate hujus nefandò commercio deprecatur : cùjùs videlicet sceleris licet in illa Ecclesia non ipse primus exstiterit auctor ; non tamèn ut debuit, fuerat extirpator. Centum itaque annorum sibi pœnitentiam indicit, §§ redemptio- nemque ejus taxatam per unumquemque annum pecuniæ quantitate præfixit.

Jusjurandum archiepiscopi et populi non diversum.

Mox majorem ecclesiam simul ingressi, pulpitu- m ascendimus. Tunc coram copioso populo civitatis, et clero, clericum suum, tactis sacrosanctis Evangeliiis, jurare feci, quod ipse archiepiscopus donec advive- ret, in quantum posset (excepta suorum bonorum donatione, si nollet) istas duas, Nicolaitarum videlicet, ac Simoniacorum hæreses, omni studio totisque vi- ribus sincere ac fideliter exstirpare contenderet : ita ut neque presbytero, neque diacono, neque subdia- cono, feminam cum gradu simul habere permetteret : a conferendis etiam ecclesiasticis sacramentis venal- itatis omne commercium funditus prohiberet. Idip- sum jusjurandum contra Simoniacos et Nicolaitas permaxima pars populi non modo civilis, sed et su- burbani jam dederat, quorum videlicet multitudo millenarium, ut fertur, numerum excedebat. His ita gestis, consideratisque sanctorum Patrum sententiis, quos superius memoravimus, aliorumque, quos stu- dio brevitate omisimus, visum est nobis, ut omnes illi clerici, accepta pœnitentia, inter missarum so- lemnia reconciliarentur, ornamenta de manu epi- scopi recipientes, sicut Fulbertum episcopum, supra narravimus, dedisse consilium ; hoc tamen prius, quod infra scriptum est, ante sanctum altare legentes.

Jusjurandum clericorum.

Ego Arialdu dictus diaconus de capella Mediola- nensis archiepiscopi hac scriptura, quam manu mea scripsi, profiteor me eam fidem tenere, quam sacro- sancta septem concilia evangelica, et apostolica au- ctoritate firmarunt, et quam beatissimi pontifices Romani ad diversos data prædicatione lucidissimæ veritatis exposuerunt. Anathematizo quoque genera- liter omnes hæreses, extollentes se adversus sanctam catholicam et apostolicam Ecclesiam, et specialiter vero atque nominatim Simoniacam hæresim, quæ in ipsam Ecclesiam conatur intròducere sacerorum gr- dinum, sive officiorum maledictam venalitem : deinde Nicolaitarum æque abominabilem hæresim, quæ impudenter latrat sacri altaris ministròs debere vel posse licenter uti conjugibus, quòmodo et laicos : unde quia his diebus hæ duæ hæreses, scilicet Si- moniacorum et Nicolaitarum, gravius Ecclesiam Dei vexant et impugnant ; Simoniacos omnes, et Nico- laitas eum dogmatibus, auctoribus sectatoribusque suis æterno anathemate dignos esse pronuntio, ju- rans per sanctam omniunionem Trinitatem.

Pœnitentia clericorum.

Pœnitentia autem clericorum talis est. Ii nimirum,

A qui solum constitutæ a diabolo §4 regulæ canonem dederunt, ita ut nonnulli eorum vix peccatum hoc esse cognoscerent, quinque annorum pœnitentiam acceperunt. Hoc modo ut omni tempore, æstate, si- mul et hieme, duos dies, duabus autem anni Quadra- gesimis, Natalem videlicet, et sanctum Pascha præ- cedentibus, tres dies per hebdomadam jejunarent in pane et aqua. Eorum autem, qui plus dederunt, sep- tem annorum est pœnitentia, sub eadem scilicet je- junii quantitate distincta ; postque septennium quoad vixerint, sextam feriam jejunabant. Qui autem jejunare facile non potest, unum ex his diebus per omnem hebdomadam redimere licentiam habet, ita ut unum psalterium meditetur, aut medium cum quinquaginta metanceis, aut unum pauperem pascat, et lotis pedibus nummum porrigat. Hoc insuper do- mino archiepiscopo promittente quod omnes oratio- nis causa procul ipse dirigeret, sive videlicet Romam, sive Turonum ; ipse autem archiepiscopus profectu- rum se ad B. Jacobi venerabilem tumulum, qui est in Hispania, disponebat.

His itaque tali modo reconciliatis, decretum est, ut non mox passim omnibus reddetur officium, sed his duntaxat, qui et litteris eruditi, et casti, et mo- rum gravitate viderentur honesti ; cæteris autem sufficeret, quod sanctæ Ecclesiæ per divinam gratiam essent rursus inserti, a qua eatenus fuerant divinæ sententiæ falce præcisi. Illi etiam ipsi, quibus mi- nistrandi licentia redditur, non ex malè mercata ve- teri ordinatione ad amissum reparantur officium : sed ex illa potius beati apostolorum principis effi- cacissima auctoritate, qua in beatum Apollinarem repente usus est, dicens : Surge, inquit, accipe Spiri- tum sanctum, simulque pontificatum.

Ecce omnem discretionis illius ordinem apud Me- diolanensem urbem habitum, breviter exposui : us : adhuc tamen utrum sedis apostolicæ judicio placeat, ignoravimus. Nos enim, si quid erravimus, ad Petri magisterium corrigendi libenter accedimus, et re- tractationis opprobrium non veremur. Hæc est enim illa, ut ita loquar, officina fabrilis cui nimirum is, qui fabri dicebatur filius præsidet, ad cujus regulam omnis merito moneta reducitur : ad cujus rectitudi- nis lineam quidquid uspiam depravatum fuerit, re- formatur. Utrum autem ego in reconciliatione illorum erraverim, nescio. Unum autem per omnipotentis Dei clementiam spero, quia post tot jurationum ge- nera, quibus archiepiscopus hæc promissa firmavit, post sacramenta tam multiplicis populi per Evange- lium data, post juramenta certe omnium clericorum ante sanctum altare litteris, et proprio ore prolata, utraque istæ hæreses sic in illa Ecclesia sunt per ar- gumenta providæ coercionis attritæ, ut auctore Deo nostris temporibus non sint ad rediviva certamina reparandæ. Apostolica tamen sedes hæc apud se re- tractanda discutiat : et utrum puncto an lima digna sint, ex auctoritatis suæ censura decernat.

Sit nomen Domini benedictum.